

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 18239

Tarih : 03.06.2026

10/4231

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Türkiye'de giderek derinleşen iklim krizinin; kuraklık, su kıtlığı, aşırı hava olayları, orman yangınları, biyolojik çeşitlilik kaybı, hava ve su kirliliği, deniz ekosistemlerinde yaşanan bozulmalar, toprak kayıpları, yaşam alanlarının tahribi ve doğal varlıklar üzerindeki artan baskıların nedenlerinin araştırılması; bu süreçlerin toplumsal, ekonomik, tarımsal, ekolojik ve halk sağlığı üzerindeki etkilerinin ortaya konulması; mevcut kamu politikalarının değerlendirilmesi ve ekolojik adaleti esas alan çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Özgül SAKI

İstanbul Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye, iklim krizinin etkilerini en ağır biçimde yaşayan Akdeniz Havzası ülkelerinden biridir. Ancak bugün karşı karşıya bulunduğumuz tablo yalnızca küresel iklim değişikliğinin sonucu değildir. Doğal varlıkları sınırsız bir ekonomik kaynak olarak gören kalkınma anlayışı, fosil yakıtlara dayalı enerji politikaları, plansız kentleşme, madencilik faaliyetlerinin yaygınlaşması, orman ve tarım alanlarının yapılaşma baskısı altına girmesi ve yaşam alanları üzerindeki artan müdahaleler ekolojik krizi her geçen gün daha da derinleştirmektedir.

İklim krizi artık geleceğe ilişkin bir tehdit değil, bugünün somut gerçeğidir. Rekor sıcaklıklar, uzun süreli kuraklıklar, seller, aşırı hava olayları, orman yangınları, su kaynaklarındaki azalma ve biyolojik çeşitlilik kaybı milyonlarca yurttaşın yaşamını doğrudan etkilemektedir. Bu gelişmeler yalnızca çevresel sonuçlar doğurmamakta; gıda güvenliğini, halk sağlığını, ekonomik yaşamı ve toplumsal refahı da tehdit etmektedir.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü verilerine göre 2025 su yılında Türkiye genelinde ortalama yağış miktarı 422,5 mm olarak gerçekleşmiş ve son 52 yılın en düşük seviyesine gerilemiştir. Yağışlar uzun yıllar ortalamasının yaklaşık yüzde 26 altında kalmıştır. Ülkenin büyük bölümü olağanüstü kuraklık koşullarıyla karşı karşıya kalmış; başta Konya Kapalı Havzası olmak üzere birçok havzada yeraltı su seviyeleri kritik düzeylere düşmüştür. Tuz Gölü, Eber Gölü, Akşehir Gölü ve Burdur Gölü gibi önemli sulak alanlarda ciddi çekilmeler yaşanmıştır. 2026 yılının ilk aylarında ve ilkbahar döneminde yağışların artması baraj doluluk oranlarında ve yüzey sularında kısmi iyileşmeler sağlasa da uzmanlar, uzun yıllardır devam eden hidrolojik kuraklığın etkilerinin ortadan kalkmadığını; yeraltı su rezervlerinin, göllerin ve sulak alanların toparlanabilmesi için uzun süreli ve sürdürülebilir iyileşmelere ihtiyaç bulunduğunu belirtmektedir.

Türkiye'nin yıllık kullanılabilir su potansiyeli yaklaşık 112 milyar metreküp olup kişi başına düşen kullanılabilir su miktarı yaklaşık 1.313 metreküp seviyesine gerilemiştir. Bu değer, uluslararası Falkenmark kriterlerine göre Türkiye'nin "su stresi yaşayan ülkeler" arasında yer aldığını göstermektedir. Devlet Su İşleri verilerine göre 2024 yılında kullanılan toplam su miktarı yaklaşık 61,7 milyar metreküp olup bunun yüzde 79'u tarımsal sulamada kullanılmaktadır. İklim değişikliği, nüfus artışı ve mevcut su yönetimi anlayışının devam etmesi halinde Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda su kıtlığı yaşayan ülkeler kategorisine yaklaşacağı öngörülmektedir.

Birleşmiş Milletler ve uluslararası iklim kuruluşlarının projeksiyonları, Akdeniz Havzası'nın küresel ortalamanın üzerinde ısınacağını ve Türkiye'nin daha sık, daha uzun ve daha şiddetli kuraklıklarla karşı karşıya kalacağını ortaya koymaktadır. Nitekim Türkiye'nin ortalama sıcaklıkları son yıllarda uzun dönem ortalamalarının üzerinde seyretmekte; sıcak hava dalgaları, kuraklık ve aşırı hava olayları daha sık yaşanmaktadır.

Ekolojik krizin en görünür sonuçlarından biri de orman yangınlarıdır. Son yıllarda yangın sayıları ve yangınlardan etkilenen alanlar belirgin biçimde artmıştır. 2023 yılında 2.520 yangında yaklaşık 15.520 hektar alan zarar görürken, 2024 yılında yangın sayısı 3.800'e, zarar gören alan ise yaklaşık 27 bin hektara yükselmiştir.

Bir yıl içerisinde hem yangın sayısında hem de etkilenen alanlarda yaklaşık yüzde 50 oranında artış meydana gelmiştir. Artan sıcaklıklar, kuraklık ve aşırı hava olayları yangın riskini büyütürken; orman ekosistemleri, yaban hayatı ve kırsal yaşam üzerinde kalıcı etkiler ortaya çıkmaktadır.

Öte yandan madencilik faaliyetleri, enerji projeleri, taş ocakları, kaçak ve plansız yapılaşma ile büyük ölçekli altyapı yatırımları birçok bölgede doğal varlıklar üzerinde ciddi baskılar yaratmaktadır. Son yıllarda orman alanları, zeytinlikler, meralar ve tarım arazileri madencilik ve enerji projelerinin baskısı altında kalmıştır. Bu durum yalnızca ormansızlaşmayı hızlandırmamakta; aynı zamanda ekosistemlerin parçalanmasına, biyolojik çeşitliliğin azalmasına ve iklim krizine karşı doğal direnç mekanizmalarının zayıflamasına yol açmaktadır.

Özellikle Erzincan İliç'te meydana gelen siyanürlü altın madeni faciası, madencilik faaliyetlerinin insan yaşamı, su kaynakları ve ekosistemler üzerinde yaratabileceği riskleri açık biçimde ortaya koymuştur. Kaz Dağları'ndan Akbelen'e, Karadeniz yaylalarından Mezopotamya havzalarına kadar birçok bölgede ormanlar, meralar, zeytinlikler, tarım arazileri ve su kaynakları yoğun kullanım baskısı altında bulunmaktadır.

Ekolojik yıkımın en ağır hissedildiği alanlardan biri de Mezopotamya havzasıdır. Binlerce yıldır halkların, kültürlerin ve canlı yaşamının ortak yaşam alanı olan bu coğrafya, son yıllarda yoğunlaşan baraj, hidroelektrik santral, maden, petrol ve taş ocağı projeleri ile güvenlik gerekçesiyle gerçekleştirilen yoğun ağaç kesimleri nedeniyle derin bir ekolojik tahribatla karşı karşıya kalmıştır. Başta Şırnak, Hakkâri, Dersim, Van, Bitlis, Batman, Mardin ve Diyarbakır olmak üzere birçok ilde ormanlar, meralar, yaylalar, tarım alanları ve su varlıkları üzerinde ağır bir baskı oluşmuştur. Özellikle Şırnak ve Hakkâri kırsalında son yıllarda geniş alanlara yayılan ağaç kesimleri yalnızca orman ekosistemlerini değil, bölge halkının geçim kaynaklarını ve ortak yaşam alanlarını da olumsuz etkilemiştir. Cudi, Gabar ve Besta bölgelerinde yaşanan tahribat, doğal varlıkların korunması konusundaki eksiklikleri görünür kılmaktadır. Dicle ve Fırat havzalarında yoğunlaşan baraj ve enerji projeleri nehirlerin doğal akışını değiştirmiş, sulak alanların daralmasına, biyolojik çeşitliliğin azalmasına ve ekosistemlerin parçalanmasına yol açmıştır. 2025 yılında bölge genelinde yağışların uzun yıllar ortalamasının yüzde 53 altında gerçekleşmesi; Şanlıurfa, Mardin, Batman, Siirt, Gaziantep, Kilis ve Adıyaman başta olmak üzere birçok ilde olağanüstü kuraklık koşullarının yaşanması, iklim krizinin etkilerini daha da ağırlaştırmıştır. Yaşam alanlarının tahribi, su varlıklarının azalması ve ekolojik dengelerin bozulması, bölgedeki toplumsal ve ekonomik kırılganlıkları derinleştirmekte; ekolojik krizin aynı zamanda bir yaşam hakkı ve adalet sorunu olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Barajlar ve hidroelektrik santral projeleri de birçok havzada nehir ekosistemlerinin doğal işleyişini değiştirmekte, su rejimlerini etkilemekte ve biyolojik çeşitlilik üzerinde baskı yaratmaktadır. Çok sayıda dere, nehir ve sulak alan ekolojik bütünlüğünü kaybetme riskiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Su yönetiminin yalnızca ekonomik ihtiyaçlar üzerinden değil, ekosistemlerin sürdürülebilirliği ve su hakkı perspektifiyle değerlendirilmesi gerekmektedir.

Marmara Denizi'nde yeniden görülen müsilaj sorunu, nehir ve göllerde artan kirlilik, hava kirliliğinin halk sağlığı üzerindeki etkileri ve biyolojik çeşitlilikte yaşanan kayıplar, ekolojik krizin yalnızca iklim değişikliğinden ibaret olmadığını göstermektedir. Temiz Hava

Hakkı Platformu verilerine göre Türkiye nufusunun önemli bir bölümü Dünya Sağlık Örgütü'nün önerdiği sınır değerlerin üzerinde kirli havaya maruz kalmaktadır. 2023 yılında Türkiye'de nüfusun en az yarısı, Dünya Sağlık Örgütü standartlarına göre kirli hava solmuştur. 2022 yılında PM10 (ince toz) parametresi için sınır değeri aşımı 36.334 kez, SO2 (kükürt dioksit) için ise 322 kez gerçekleşmiştir.

PM10 ve kükürt dioksit gibi kirleticiler bakımından birçok bölgede sınır değeri aşmaları devam etmektedir.

Türkiye aynı zamanda ciddi bir toprak kaybı ve erozyon sorunu yaşamaktadır. Su erozyonu nedeniyle taşınan toprağın yaklaşık yüzde 53,66'sı mera alanlarında, yüzde 38,71'i tarım alanlarında ve yüzde 4,17'si orman alanlarında meydana gelmektedir. Toprak kaybı yalnızca tarımsal üretimi değil, ekosistemlerin bütünlüğünü ve iklim krizine karşı dayanıklılığını da olumsuz etkilemektedir.

Ekolojik yıkımın sonuçları toplumun tüm kesimlerini etkilemekle birlikte, küçük üreticiler, kırsal bölgelerde yaşayanlar, kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve yoksullar üzerinde çok daha ağır sonuçlar doğurmaktadır. Ekolojik krizden en fazla etkilenen kesimler çoğu zaman krizin oluşumunda en az pay sahibi olan toplumsal kesimlerdir. Bu nedenle ekolojik kriz yalnızca bir çevre sorunu değil; aynı zamanda yaşam hakkı, halk sağlığı, gıda güvenliği, sosyal adalet ve demokratik katılım sorunudur.

Küresel iklim krizi tüm ülkeleri etkileyen yapısal bir sorun olmakla birlikte, son yıllarda doğal varlıkların korunması yerine kısa vadeli ekonomik büyümeyi önceleyen politikalar; madencilik, enerji, inşaat ve rant odaklı projelerin yaşam alanları üzerindeki baskısını artırmış, ekolojik yıkımın etkilerinin daha ağır hissedilmesine neden olmuştur. İklim krizine uyum, doğal varlıkların korunması ve ekolojik sürdürülebilirlik alanlarında yaşanan eksiklikler mevcut riskleri daha da büyötmektedir.

Bu nedenle iklim krizinin, kuraklığın, su kıtlığının, orman yangınlarının, madencilik faaliyetlerinin, hava ve su kirliliğinin, biyolojik çeşitlilik kaybının, toprak erozyonunun ve yaşam alanları üzerindeki baskıların nedenleri ile sonuçlarının bütün yönleriyle araştırılması; mevcut kamu politikalarının etkinliğinin değerlendirilmesi ve ekolojik adaleti esas alan çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla bir Meclis Araştırması açılması zorunludur.

1	SÜMEYYE BOZ ÇAKI	MUŞ	
2	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
3	SERHAT EREN	DİYARBAKIR	
4	DİLAN KUNT AYAN	ŞANLIURFA	
5	GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT	VAN	
6	NEVROZ UYSAL ASLAN	ŞIRNAK	
7	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
8	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
9	VEZİR COŞKUN PARLAK	HAKKARİ	
10	ALİ BOZAN	MERSİN	
11	SALİHE AYDENİZ	MARDİN	
12	GÜLDEREN VARLI	VAN	
13	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
14	BERDAN ÖZTÜRK	DİYARBAKIR	
15	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
16	CENGİZ ÇİÇEK	İSTANBUL	
17	MEHMET KAMAÇ	DİYARBAKIR	
18	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
19	GEORGE ASLAN	MARDİN	
20	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	